

## Arbeids- og sosialpolitikk i EU – status og utviklingstrekk august 2013

### 1. Hovedpunkter

- Både EU samlet og eurosonen var i resesjon (fall i BNP) i 2012, og denne trenden fortsatte inn i første kvartal 2013. Europakommisjonen venter at resesjonen vil vare ut 2013.
- I tråd med den svake økonomiske utviklingen fortsatte sysselsettingen å falle i første kvartal 2013. Antallet sysselsatte i EU er redusert med 2,8 prosent fra 2008 til 2013. Den største tilbakegangen var i bygg- og anlegg og i industrien. Det er store variasjoner mellom medlemslandene.
- Arbeidsledigheten i EU fortsatte å øke gjennom første halvår 2013 til 10,9 prosent for EU totalt og 12,1 prosent i eurosonen i juni 2013. Det tilsvarer 26,4 millioner arbeidsledige i EU samlet.
- Europakommisjonen venter at veksten i EU vil ta seg opp i 2014. Det er imidlertid ikke forventet at veksten blir stor nok til at arbeidsledigheten vil falle på kort sikt.
- Utviklingen i arbeidsmarkedene varierer betydelig mellom medlemslandene. Landene med lavest ledighet er Østerrike (4,6 prosent) og Tyskland (5,4 prosent), mens Spania og Hellas har høyest ledighet med henholdsvis 26,3 og 26,9 prosent.
- Ungdom rammes hardest av krisen, og ungdomsledigheten i EU utgjorde 23,2 prosent i juni 2013. Ungdomsledigheten i Hellas og Spania var henholdsvis 58,7 og 56,1 prosent.
- Antall langtidsledige (ledige i mer enn et år) fortsatte å øke inn i 2012, og utgjorde 11,6 millioner ved inngangen til 2013, det høyeste nivået som har vært registrert og en dobling siden 2008.
- Den vedvarende økningen i arbeidsledigheten har ført til at antallet personer i EU som risikerer å havne i fattigdom eller sosial ekskludering har økt med seks millioner fra 2008 til 2012.
- Gjennom 2013 har det vært et økende fokus i EU på tiltak for vekst og sysselsetting, og spesielt tiltak rettet mot ungdom. Det ble våren 2013 enighet om Europakommisjonens forslag om en garanti for at ungdom får jobb, lærlingplass eller utdanning. Forslaget er en ikke-bindende anbefaling til medlemslandene, og det er uklart hvilken effekt det vil få, særlig for landene med høyest ungdomsledighet og som har minst handlefrihet i den økonomiske politikken.
- Det irske formannskapet hadde som mål å få til enighet våren 2013 om forslaget til håndhevsingsdirektiv for å sikre at utsendte arbeidstakere får de arbeidsbetingelser de har krav på. Forhandlingene mellom medlemslandene førte ikke fram, og det litauiske formannskapet vil overta saken til høsten 2013.

Jacob Hanssen

Arbeids- og sosialråd

## 1. Vekst, sysselsetting og arbeidsledighet

Både EU samlet og eurosonen var i resesjon (fall i BNP) i 2012, og denne trenden fortsatte inn i første kvartal 2013. I den siste vårprognosen fra Europakommisjonen legger Kommisjonen til grunn at EU samlet og eurosonen er i resesjon også i inneværende år. Det antas at det blir et omslag til moderat positiv i 2014. For EU samlet venter Kommisjonen at veksten i BNP vil øke fra – 0,1prosent i år til 1,4prosent i 2014, og for euroområdet ventes veksten å tilta fra – 0,4 prosent i år til 1,2 prosent neste år.

Kommisjonen viser til at veksten i EU er for svak til at arbeidsledigheten vil reduseres på kort sikt. Kommisjonen forventer at arbeidsledigheten i EU samlet vil stige til 11,1 prosent i 2013 for deretter å ligge flatt i 2014. For eurosonen anslår Kommisjonen en arbeidsledighet på 12,2 prosent i år og en svak nedgang i 2014.

Kommisjonen fremhever at det fremdeles er betydelig risiko knyttet til anslagene, og at det fortsatt er nedsiderisikoen som er dominerende. Kommisjonen viser til at effektiviteten i gjennomføringen av strukturreformer og tiltak for bedring av de offentlige budsjettbalansene er avgjørende for å unngå at det igjen oppstår uro i finansmarkedene. Kommisjonen har videre lagt «uendret politikk» til grunn for sin prognose. Bare effektene av vedtatte budsjetter og reformprogrammer er inkludert i anslagene, og hvis medlemslandene får behov for flere eller kraftigere innstrammingstiltak vil dette bidra til lavere vekst. Endelig advarer Kommisjonen om at en fortsatt svak utvikling i arbeidsmarkedene kan føre til sosial uro som vil kunne påvirke tilliten i markedene negativt.

Europakommisjonen opprettholder hovedinnretningen for den økonomiske politikken ved å understreke behovet for strukturreformer og vekstvennlig innretning av den finansielle konsolideringen. Kommisjonen er imidlertid pragmatisk i den praktiske gjennomføringen av denne politikken, blant annet ved å gi landene mer tid til å nå målene for offentlige finanser. På den ene siden bidrar dette til mindre omfang av innstrammingstiltak på kort sikt. På den annen side vil perioden med innstramminger vare lengre fram i tid. Dette tyder på at man fortsatt må forvente negative vekstimpulsene fra offentlig sektor framover.

I tråd med den svake økonomiske utviklingen i EU fortsatte sysselsettingen å falle i første kvartal 2013. Antallet sysselsatte i EU falt med 2,8 prosent fra 2008 til 2013. Den største tilbakegangen var i bygg- og anlegg og i industrien. Det er store variasjoner mellom medlemslandene. I Tyskland og Storbritannia fortsatte veksten i sysselsettingen i første kvartal 2013, mens sysselsetting falt i Hellas, Italia og Spania. De positive trekkene ved enkelte medlemsland var ikke nok til å hindre at den dominerende trenden med fall i sysselsettingen for EU samlet gjennom 2012 fortsatte inn i 2013.

Veksten i arbeidsledigheten i EU som startet fra midten av 2011 fortsatte gjennom hele 2012 og første halvdel av 2013. Arbeidsledigheten i EU økte til 10,9 prosent for EU totalt og 12,1 prosent i eurosonen i juni 2013. Det tilsvarer 26,4 millioner arbeidsledige i EU samlet. Utviklingen i arbeidsmarkedene varierer betydelig mellom medlemslandene. Landene med lavest ledighet er Østerrike (4,6 prosent) og Tyskland (5,4 prosent), mens Spania og Hellas har høyest ledighet med henholdsvis 26,3 og 26,9 prosent.

Ungdom rammes hardest av krisen, og ungdomsledigheten i EU utgjorde 23,2 prosent i juni 2013, det vil si om lag det dobbelte av ledigheten totalt. Også med hensyn til ungdomsledighet er det stor forskjell mellom medlemslandene. Ungdomsledigheten i Hellas og Spania var henholdsvis 58,7 og 56,1 prosent.

Antall langtidsledige (ledige i mer enn et år) i EU har steget i de siste tre årene. Antall langtidsledige (ledige i mer enn et år) fortsatte å øke i 2012, og utgjorde 11,6 millioner ved inngangen til 2013, det høyeste nivået som har vært registrert og en dobling siden 2008. I gjennomsnitt blir 40 prosent av arbeidsledige i EU ledige i mer enn et år, men det er store forskjeller mellom medlemslandene. Sjansene for at en som ble arbeidsledig i EU ville skaffe seg en jobb i stedet for å bli langtidsledig ble redusert i 2012. Overgangsraten fra å være arbeidsledig til langtidsledig er om lag 37 prosent. Det innebærer at under de nåværende forholdene i arbeidsmarkedet i EU vil i gjennomsnitt to av fem arbeidsledige bli langtidsledige i mer enn et år.

Vekstprognosene for resten av 2013 og 2014 betyr svake utsikter for arbeidsmarkedet. Det er ikke ventet at arbeidsledigheten vil falle på kort sikt.

## **2. Sosiale konsekvenser av høy arbeidsledighet i EU**

Den vedvarende økningen i arbeidsledigheten, herunder særlig langtidsledigheten, har ført til at antallet personer i EU som risikerer å havne i fattigdom eller sosial ekskludering har økt med seks millioner fra 2008 til 2012, altså i motsatt retning i forhold til et av de langsiktige hovedmålene for EU, som går ut på at dette tallet skal reduseres (Europa 2020 strategien). I henhold til den siste kvartalsrapporten for arbeidsmarkedet og den sosiale situasjonen i EU berøres nå 24,2 millioner EU-borgere av risikoen for fattigdom eller sosial ekskludering.

Europakommisjonen har siden midten av 1980-tallet foretatt løpende målinger av husholdningenes finansielle stilling. Disse målingene viser hvor stor andel av husholdningene som opplever økonomiske vanskeligheter ved at de må trekke på oppsparte midler eller øke gjelden for å møte løpende utgifter. Antall husholdningene som gir uttrykk for økonomisk vanskeligheter har økt betydelig gjennom 2012, det gjelder både husholdningene med de laveste og midlere inntekter. Tallene for første halvår ligger fortsatt på et høyt nivå, men viser også tegn til noe bedring i husholdningenes finansielle situasjon.

Europakommisjonen foretar målinger av EU-borgernes livskvalitet gjennom European Quality Survey. I henhold til den siste rapporten ble det observert en reduksjon både i objektiv levestandard og i opplevd livskvalitet fra 2007 til 2012, særlig for lavinntektsgruppene. Det ble også registrert et generelt og markert fall i optimismen og tilliten til myndighetene, spesielt for grupper som opplever de største økonomiske problemene.

## **3. Prioriteringer for arbeidsmarkeds- og sosialpolitikken**

### ***3.1 Det irske formannskapets prioriteringer for arbeidsmarked- og sosialpolitikken våren 2013***

Det irske formannskapet for 1. halvår 2013 fokuserer på stabilitet, vekst og sysselsetting, og de tre kjerneverdiene for formannskapet er knyttet til vekst og sysselsetting:

- Menneskeorientert, varig vekst
- Investeringer for økt sysselsetting og i Europas ressurser
- Europa og verden: vinn-vinn forhold med handelspartnere

Det irske formannskapet har satt følgende prioriteringer for arbeidsmarked- og sosialpolitikken:

- Nye jobber

- Bidra til enighet om EUs langtidsbudsjett, og å prioritere EUs finansieringsordninger for sysselsetting
- «Next Generation»: løse ungdomsledigheten
  - Bidra til enighet om ungdomsgaranti som skal sikre ungdom arbeidstrening, utdanning eller sysselsetting.
- Arbeidsmobilitet
  - Bidra til bedre mobilitet over landegrensene gjennom håndhevingsdirektivet for utstasjonerte arbeidstakere, medflytting av pensjonsrettigheter, styrke rettighetene til arbeidsinnvandrere, godkjenning av profesjonskvalifikasjoner og bedre mobilitet av studenter over landegrensene.
- Helse, miljø og sikkerhet
  - Bidra til ferdigbehandling av direktiv om elektromagnetiske felt
  - Prioritere forventede forslag fra Europakommisjonen til bedring av helse, miljø og sikkerhet for arbeidstakere

Det ble under det irske formannskapet oppnådd enighet om ungdomsgarantien og om styrket finansiering av tiltak for sysselsetting av ungdom innenfor EUs langtidsbudsjett. Under det irske formannskapet ble det også enighet om forslaget til direktivet om elektroniskmagnetiske felt og om prinsipper for medflytting av pensjonsrettigheter fra tjenestepensjonsordninger over landegrensene. Det ble imidlertid ikke oppnådd enighet om forslaget til direktiv for bedre håndheving av direktivet som skal sikre arbeidsvilkår for utstasjonerte arbeidstakere.

#### **4. Det europeiske semesteret for 2013**

Hovedansvaret for arbeidsmarkeds- og sosialpolitikken ligger hos medlemslandene. For å styrke gjennomføringen av politikk som skal sikre at målene for Europa 2020 nås, ble det europeiske semester innført fra 2010 med virkning for 2011. Det europeiske semesteret har til formål å få til en bedre koordinering av den økonomiske politikken i EU.

Det europeiske semesteret består av følgende syklus:

- Semesteret starter med at kommisjonen utgir den årlige vekstrapporten (Annual Growth Survey) som behandles i det europeiske rådet og det europeiske parlamentet.
- I vårmøtet for det europeiske rådet identifiseres hovedutfordringene for EU og strategiske tiltak anbefales.
- Basert på disse tilråkningene utarbeider medlemslandene nasjonale reformprogrammer (NRP – National Reform Programmes) som inneholder tiltak blant annet om sysselsetting og sosial inkludering. Programmene sendes til Europakommisjonen i april for gjennomgang.
- Kommisjonen utarbeider nasjonalt spesifikke anbefalinger (CSR – country-specific recommendations) i mai.
- Basert på Europakommisjonens vurderinger vil rådsmøtene for arbeids- og finansministrene utarbeide nasjonalt spesifikke anbefalinger (CSR – country-specific recommendations) i juni.
- I juli utarbeider det europeiske rådet anbefaling for medlemslandene som grunnlag for utarbeiding av medlemslandenes budsjetter for det neste året.

Nedenfor redegjøres det for gjennomføringen av det europeiske semesteret for 2013.

#### ***4.1 Vekstrapporten for 2013 (Annual Growth Survey)***

Europakommisjonen la 28. november 2012 fram den årlige vekstrapporten for 2013. Vekstrapporten beskriver hovedutfordringene som EU står overfor i 2013, og presenterer hovedprioriteringene som Kommisjonen vil legge til grunn for gjennomføringen av Det europeiske semesteret for 2013. Dette arbeidet munner ut i anbefalinger til de enkelte medlemslandene i juni 2013.

##### ***Utfordringer***

Vekstrapporten for 2013 tar utgangspunkt i at EU er i den dypeste finansielle og økonomiske krisen på tiår, selv om det er store forskjeller mellom medlemslandene. De siste prognosene fra Europakommisjonen fra mai 2013 nedjusterte anslagene for den økonomiske veksten i EU ytterligere og oppjusterte anslagene for arbeidsledigheten i 2013. Etter en tilbakegang (resesjon) i både EU og euroområdet i 2012 og 2013, ser Europakommisjonen for seg at veksten blir positiv i 2014.

Det sies i vekstrapporten at EU er på vei ut av den dypeste finansielle og økonomiske krisen på tiår. Selv om det er klare forskjeller mellom medlemslandene, og noen medlemsland har gjennomført betydelige reformer, er det vanskelig å se at denne beskrivelsen gir et dekkende bilde av situasjonen i EU under ett. Dette bekreftes av den faktiske utviklingen gjennom første halvår 2013.

##### ***Hovedprioriteringer***

Kommisjonen fastholder i vekstrapporten at det er viktig å gjennomføre reformer for å gjenopprette tilliten blant bedrifter og husholdninger, som er en forutsetning for at veksten skal ta seg opp. Kommisjonen framhever at alle politikktilrådingene i rapporten er rettet inn mot vekst og sysselsetting, og mener at det er viktig å opprettholde tempoet i reformer særlig på følgende områder:

##### ***Offentlige finanser må bli bærekraftige og vekststimulerende***

Det er nødvendig å redusere gjeldsgraden (offentlig gjeld i prosent av BNP) som på få år har økt fra 60 til 90 prosent i gjennomsnitt i euroområdet. Det er videre viktig å gjennomføre reformer i offentlig sektor som reduserer statens finansieringsbehov. Dette er også viktig på bakgrunn av aldringen i befolkningen i årene som kommer. Kommisjonen gjengir forslag fra tidligere om for eksempel å gjøre pensjonssystemene mer bærekraftige, og endre skattesystemene slik at det blir mindre skatt på arbeidskraft. Kommisjonen svarer på den kritikken som har gått ut på at en ikke bør stramme inn for mye i en resesjon fordi den forsterker krisen, ved å si at de alternative scenariene er verre. Bærekraftige offentlige budsjetter er i mange medlemsland en forutsetning for at betjeningen av offentlig gjeld blir lettere ved reduserte renter, hvilket gir landene større politisk handlingsrom.

##### ***Normalisering av finanssektorens utlån til bedrifter og husholdninger***

Krisen i EU har ført til at det har blitt vanskeligere og mer kostbart for bedrifter og husholdninger å lånefinansiere investeringer. Dette er en viktig hindring for at veksten skal ta seg opp. EU har gjennomført mange tiltak for å korrigere tidligere svakheter i reguleringen og overvåkingen av finanssektoren. Det framheves at medlemslandene kan gjennomføre ytterligere tiltak, for eksempel ved å etablere nye kilder for kapital til næringslivet og ved at offentlige finansinstitusjoner i større grad gir lån til små og mellomstore bedrifter.

##### ***Vekst gjennom økt konkurranseevne***

Krisen har rammet noen tradisjonelle næringer særlig hardt, samtidig som det er vanskelige vilkår også for nye virksomheter. Kommisjonen framhever at bedring av konkurranseevnen er en

forutsetning for vekst og viser til at situasjonen i landene varierer, og dermed også hva som er de beste tiltakene. Kommisjonen peker på tiltak som er nødvendige, for eksempel økt offentlig støtte til forskning og utvikling og tiltak for å redusere de administrative byrdene ved oppstart av ny virksomhet.

### ***Tiltak for å redusere arbeidsledighet og de sosiale konsekvensene***

Kommisjonen framhever at det ikke er noen umiddelbare utsikter til at situasjonen på arbeidsmarkedet vil bedre seg, og dette utgjør en hovedutfordring for EU og mange av medlemslandene. Kommisjonen gjentar tiltak som har vært framme flere ganger tidligere, som i sysselsettingspakken i mars 2012 og vekstpakken i juni 2012. Eksempelvis pekes det på behov for å modernisere arbeidsmarkedet gjennom å forenkle lovgivningen, og det heter at systemene for lønnsfastsetting bør gjennomgås for å sikre at lønnsveksten i større grad reflekterer produktivitetsveksten. Kommisjonen nevner videre mulige tiltak for å redusere ungdomsledigheten, herunder innføring av ungdomsgaranti for å sikre ungdom som avslutter skolegang enten arbeid, videre utdanning eller lærlingkontrakt. For å redusere de sosiale konsekvensene av arbeidsledigheten framhever Kommisjonen, uten å være konkret i rapporten, at medlemslandene bør vurdere tiltak på en rekke områder.

### ***Modernisering av offentlig administrasjon***

Effektiv offentlig administrasjon er nødvendig for å kunne gjennomføre vekststrategier både på nasjonalt nivå og EU-nivå. Krisen i EU og de statsfinansielle problemene har ført til ytterligere press for å effektivisere offentlig administrasjon. Kommisjonen peker på tiltak som kan være spesielt gunstige for å få opp veksten, for eksempel forenkling av regelverk for næringslivet som reduserer de administrative byrdene, og digitalisering av offentlig administrasjon.

## ***4.2 Gjennomføringen av Det europeiske semesteret 2013***

Det ble foretatt en første overordnet gjennomgang av vekstrapporten for 2013 i det uformelle arbeidsministtermøtet (EPSCO) i desember 2012. Arbeidsministrene ønsket vekstrapporten velkommen, og understrekte betydningen av å fortsette med tiltak for å redusere arbeidsledigheten og de sosiale konsekvensene av denne. Flere av ministrene informerte om tiltak mot arbeidsledighet i deres land. Mange av ministrene understrekte betydningen av hurtige tiltak for å få ned ungdomsledigheten, og betydningen av utdanning og opplæring ble framhevet. Det ble pekt på at det er nødvendig å ta hensyn til særtrekk i ved de enkelte medlemslandene i utformingen av den økonomiske politikken, og at politikken for å styrke de offentlige finansene må ses i sammenheng med politikken for vekst og sysselsetting. Betydningen av sosialpolitikk ble understreket, selv om også sosialpolitikken må moderniseres.

Under møtet i Det europeiske råd (DER) i mars 2013 sluttet DER seg til hovedprioriteringene i vekstrapporten for 2013, og understreket at implementering av vedtak og forslag fortsatt er avgjørende. DER understreket spesielt behovet for tiltak som fremmer vekst og sysselsetting, og at medlemslandene må følge opp statsfinansielle, makroøkonomiske og strukturelle utfordringer. DER sier videre at disse prioriteringene må reflekteres i de nasjonale reformprogrammene som danner grunnlaget for de landspesifikke tilrådingene som Det europeiske semester munner ut i.

Europakommisjonen offentliggjorde i slutten av mai de landspesifikke anbefalingene som er en del av planprosessen i Det europeiske semesteret for 2013. Kommisjonen offentliggjorde i alt 29 omfattende enkeltrapporter: En for hvert av de 27 medlemslandene pluss en for euroområdet samlet og en for Kroatia, som ble medlem sommeren 2013. Av i alt 28 medlemsland (inkludert Kroatia) offentliggjorde

Kommisjonen landspesifikke politikktilrådinger for 24, mens det for Hellas, Irland, Portugal og nå også Kypros er egne prosedyrer med tett oppfølging av troikaen (Europakommisjonen, IMF og Den europeiske sentralbanken).

Kommisjonen fremhever at arbeidet med strukturreformer må intensiveres siden EU ikke er i en normal konjunkturedgang. Mye av det som foreslås for å bedre de offentlige budsjettene (eksempelvis endringer i skattesystemer og pensjonsordninger) for mange av landene, vil på kort sikt være meget krevende å gjennomføre både politisk og praktisk. Erfaringer fra f.eks. Norge som har gjennomført eller er i ferd med å gjennomføre langsiktige reformer av denne typen, peker i retning av at mange land i EU vil trenge lang tid på å få bærekraftige offentlige finanser.

Mange av Kommisjonens forslag for vekst og sysselsetting krever økte offentlige utgifter (for eksempel mer forskning og utdanning), og det kan være en utfordring at de landene som har størst behov for tiltak også har de største begrensningene på økning i offentlige utgifter.

De landspesifikke anbefalingene er blant annet basert på følgende hovedprioriteringer som Kommisjonen la frem, og Det europeiske råd sluttet seg til, i mars:

- Vekstvennlig konsolidering av offentlige budsjetter
- Gjenopprette normal utlånsvirksomhet til bedrifter og husholdninger
- Fremme vekst og konkurranseevne
- Håndtere arbeidsledighet og sosiale konsekvenser av krisen
- Modernisering av offentlig administrasjon

#### *Vekstvennlig konsolidering av offentlige budsjetter*

Europakommisjonen viser til at når enkelte land får mer tid til å redusere de offentlige budsjettunderskuddene, øker mulighetene for å bedre de offentlige finansene på en måte som ikke skader vekst og sysselsetting. Kommisjonen peker på at enkelte land har valgt å stramme inn ved å øke skattene i stedet for å redusere utgiftene gjennom strukturreformer (pensjonsreform mv.) og at dette er negativt for vekst og sysselsetting, særlig i land med høyt skattenivå fra før.

Kommisjonen fremhever overgang fra skatt på arbeid til andre kilder som en grunnleggende del av reformarbeidet på inntektssiden av de offentlige budsjettene. Dette vil bidra til å øke arbeidsinsentivene og redusere arbeidskraftkostnadene. Kommisjonen viser også til at utvidelse av skattegrunnlaget gjennom fjerning av skattefradrag vil bidra til mer effektive og rettferdige skattesystemer. Kommisjonen sier også at den vil benytte alle tilgjengelige virkemidler for å bekjempe skatteunndragelse i samarbeid med medlemslandene.

På utgiftssiden fremhever Kommisjonen at det bør gis prioritet til forskning, innovasjon og utdanning samt til aktiv arbeidsmarkedspolitikk. Det vises til at aldringen av befolkningen innebærer betydelige utfordringer for de offentlige budsjettene. Kommisjonen viser igjen til sine anbefalinger om å øke pensjonsalderen i takt med økt levealder og til å fase ut tidligpensjonsordninger. Kommisjonen foreslår også reformer av helsevesenet for å få mer ut av begrensede ressurser og for å oppnå høyere kvalitet i tjenestene.

### *Gjenopprette normal utlånsvirksomhet til bedrifter og husholdninger*

Kommisjonen viser til at manglende tilgang på kreditt - ikke minst til små og mellomstore bedrifter - fortsatt er bekymringsfull, og det til tross for Den europeiske sentralbankens ekspansive pengepolitikk og alle de tiltakene som har vært gjennomført eller er under gjennomføring for å stabilisere euroen og det finansielle systemet i EU.

Kommisjonen viser til at det fortsatt er nødvendig med tiltak for å gjenopprette tilliten til banksektoren i mange land samtidig som alternative finansieringskilder bør styrkes, slik at bedriftene blir mindre avhengig av banksektoren. Det pågående arbeidet med å etablere en europeisk bankunion, herunder med et felles europeisk finanstilsyn, framheves som grunnleggende for å slutføre oppryddingen i finanssektoren og for å gjenopprette normal utlånsvirksomhet.

Kommisjonen viser også til at enkelte medlemsland, som UK og Sverige, må tilstrebe et mer bærekraftig nivå på gjelden i privat sektor på grunn av sårbarheten knyttet til mulige fall i eiendomsmarkedene.

### *Fremme vekst og konkurranseevne*

Kommisjonen fremhever at gjenvinning av konkurranseevnen i mange medlemsland er avgjørende og det heter at arbeidet med strukturreformer må intensiveres. Kommisjonen viser igjen til at lønnsutviklingen må tilpasses produktivitetsveksten, selv om en del av landene har gjennomført reformer på dette området. Det heter videre at EU må intensivere forskningsaktiviteten. EU som helhet ligger bak noen av sine viktigste konkurrentland. Og det er stor forskjell på omfanget av forskning internt i EU.

Kommisjonen viser til at det er et stort potensiale for vekst og sysselsetting i servicesektoren, og den mener at konkurransehindringer i denne sektoren må fjernes for å utnytte dette potensialet. Det heter videre at det er nødvendig å utvikle bedre rammebetingelser for næringslivet for å stimulere til bedriftsetableringer og økte investeringer i næringslivet. Kommisjonen fremhever betydningen av god kvalitet og tilgjengelighet i nettverksnæringer (bredbånd, energi og transport) for konkurranseevnen.

### *Håndtere arbeidsledighet og sosiale konsekvenser av krisen*

Kommisjonen viser til at den høye arbeidsledigheten har vart lenge, og at de sosiale konsekvensene er økende. Situasjonen i medlemslandene er svært forskjellig, fra Østerrike med 4,7 prosent ledighet og Helles og Spania med om lag 27 prosent ledighet. Forskjellen mellom medlemslandene øker.

Mange medlemsland har nå gjennomført reformer i arbeidsmarkedet for å skape større fleksibilitet og redusert fragmentering av arbeidsmarkedet. Kommisjonen venter at disse reformene gradvis vil få positive effekter på vekst og sysselsetting. Kommisjonen fremhever at kapasiteten i offentlig arbeidsformidling må bedres, og at det må settes mer ressurser inn mot assistanse til jobbsøking og jobbskifter.

Kommisjonen fremhever at de sosiale sikkerhetsnettene må styrkes gjennom mer adekvate og kostnadseffektive ytelser. Dette skal skje gjennom større grad av målretting og administrativ forenkling.

## *Modernisering av offentlig administrasjon*

Kommisjonen fremhever at en moderne offentlig sektor er en avgjørende forutsetning for vekst, konkurranseevne og jobbskaping. Det heter at godt kvalifisert arbeidsstyrke i offentlig sektor er viktig, ikke minst i tider med nedskjæringer på de offentlige budsjettene. Kommisjonen viser også til at den økonomiske krisen har tydeliggjort de negative økonomiske konsekvensene av utdaterte juridiske systemer som for eksempel eiendomsregistre.

Etter behandling i rådet for finansministrene (ECOFIN) og rådet for arbeidsministrene (EPSCO) ble de landspesifikke anbefalingene sluttbehandlet i møtet i Det europeiske råd i slutten juni 2013. Anbefalingene ble deretter formelt godkjent i ECOFIN-rådet i juli, og de enkelte medlemslandene skal følge opp vedtakene.

## **5. Aktuelle initiativ og direktiver innen arbeidsliv og sosialpolitikk**

### ***5.1 Sysselsettingspakken (Towards a job-rich recovery)***

Sysselsettingspakken som Europakommisjonen fremmet i april 2012 inneholder forslag til tiltak for å fremme vekst og sysselsetting. Planen er fortsatt under implementering, og Europakommisjonen og Det europeiske råd fremhever at det er viktig å gjennomføre tiltak som ligger på bordet, herunder i sysselsettingspakken.

Kommisjonen fastslår i sysselsettingspakken at det i hovedsak er et nasjonalt anliggende å oppnå den dynamikken i økonomiene og i arbeidsmarkedene som skal til for å skape nye arbeidsplasser. Kommisjonen ønsker med tiltakspakken dels å påvirke medlemslandenes egen innsats, dels å foreslå tiltak på EU-nivå. Tiltakspakken er delt inn i tre hovedområder:

#### **1. Støtte etablering av nye arbeidsplasser:**

- Tiltak for å øke etterspørselen etter arbeidskraft gjennom målrettet subsidiering av nyansettelser og endring av skattesystemene for å fjerne skattekiler
- Tiltak for å utnytte potensialet for nye arbeidsplasser i vekstsektorer (helse- og sosialsektoren, den grønne delen av økonomien og IKT-sektoren)
- Utnytte EUs ulike finansieringsmekanismer for å øke sysselsettingen

#### **2. Gjenopprette dynamikken i arbeidsmarkedene**

- Endring av reguleringene av arbeidsmarkedene for å skape større fleksibilitet i kombinasjon med sikkerhet for arbeidstakerne (flexicurity). Eksempler er innføring av arbeidstidskonti (tidsbanker) og ordninger for midlertidig redusert arbeidstid som både kan bidra til mer effektive bedrifter og til å sikre arbeidsplasser i nedgangstider.
- Mobilisering av alle aktører for å sikre bedre implementering av tiltakene. Det oppfordres til at partene i arbeidslivet får en mer aktiv rolle i forberedelsene og gjennomføringen av reformene i arbeidsmarkedet.
- Investering i kunnskaper. Det foreslås styrket overvåking av utviklingen i utdanningssektoren og kompetansebehov i næringslivet for å sikre bedre samsvar mellom den kompetanse utdanningssektorene leverer og den kompetanse bedrifter og samfunnet etterspør.

- Tiltak for å oppnå et felles europeisk arbeidsmarked. Det foreslås derfor tiltak for å fjerne lover og regler og praktiske hindringer for fri bevegelse av arbeidskraft.

### 3. Styrke EUs overvåking av sysselsettingsutviklingen i medlemslandene

- Forslag om bedre overvåking og koordinering av sysselsettingspolitikken i medlemslandene.

#### **Status**

Kommisjonens tiltakspakke består av en rekke enkelttiltak som i sum er ment å være et krafttak for økt vekst og sysselsetting. Mange av tiltakene har imidlertid karakter av å være generelle anbefalinger og målsettinger mer enn konkrete tiltak. Tiltakene i sysselsettingspakken er et supplement til Kommisjonens anbefalinger i vekstrapporten for 2012 og 2013, og oppfølgingen av pakken skjer innenfor rammen av det europeiske semesteret.

#### **5.2 Tiltakspakker for ungdom**

Ungdom er hardest rammet av krisen i EU. Arbeidsledigheten blant ungdom er dobbelt så høy som for voksne for EU som helhet, og i enkelte land er ungdomsledigheten over 50 prosent. Det er ikke utsikter til snarlig bedring av situasjonen for ungdom, og det er bakgrunnen for at Kommisjonen 5. desember 2012 foreslo en ny tiltakspakke for ungdom: «Moving Youth into Employment».

Tiltakspakken inneholder fire hovedelementer:

- Ungdomsgaranti – innebærer at ungdom innen fire måneder etter endt skolegang eller etter å ha blitt arbeidsledige mottar tilbud om sysselsetting, fortsatt utdanning eller lærlingplass
- Traineestillinger – Kommisjonen vil i samarbeid med partene i arbeidslivet forsøke å etablere et kvalitetsrammeverk for trainee-stillinger
- Lærlingplasser – etablere en europeisk allianse for lærlingplasser
- EURES – utvikle arbeidsformidlingsportalen EURES for arbeid til ungdom

Det har lenge vært stor oppmerksomhet rundt forslaget til en ungdomsgaranti. Det irske formannskapet hadde som en av sine prioriteringer å søke å skape enighet om forslaget tiltakspakken for ungdom, herunder ungdomsgarantien. Saken ble behandlet i rådsmøtet for arbeidsministrene (EPSCO) i februar 2013, og arbeidsministrene ble enige om forslaget til en ungdomsgaranti som Europakommisjonen fremmet forslag om i desember 2012.

Ungdomsgarantien innebærer at ungdom under 25 år innen fire måneder etter endt skolegang eller etter å ha blitt arbeidsledig skal motta et tilbud om sysselsetting, fortsatt utdanning eller lærlingplass.

Anbefalingen om ungdomsgarantien fokuserer på et knippe av initiativer:

- Samarbeid mellom offentlig og privat arbeidsformidling
- Oppsøkende strategier rettet mot ungdom, særlig utsatte grupper

- Støtte til integrering av ungdom i arbeidsmarkedet ved å bedre ferdigheter, oppfordre arbeidsgivere til å ansette ungdom
- Evaluering og løpende forbedring av tiltak for å øke sysselsetting av ungdom
- Bruk av tilgjengelige finansielle midler fra EU

Ungdomsgarantien har form av en anbefaling og er ikke bindende for medlemslandene. Det anbefales at medlemslandene implementerer ungdomsgarantien så snart som mulig, helst fra 2014. For medlemsland med alvorlige problemer med den offentlige budsjettbalansen og med særlig høy ungdomsledighet heter det at en gradvis innføringen av ungdomsgarantien kan vurderes. Både kommisær László Andor og den irske arbeidsministeren viste til at ungdomsgarantien er et viktig skritt for å bekjempe arbeidsledigheten blant ungdom. Det er imidlertid et spørsmål om hvor stor effekt garantien vil få, særlig for landene med høyest ungdomsledighet som også har behov for å stramme inn på de offentlige budsjettene.

Europakommisjonen fremmet videre «Youth Employment Initiative» i mars 2013 med forslag om tiltak for 6 milliarder euro innenfor EUs langtidsbudsjett i perioden 2014-2016.

Tiltakspakken for ungdom ble også behandlet i Det europeiske rådet i slutten av juni 2013. I forkant av DER-møtet hadde Europakommisjonen offentliggjort en kommunikasjon: «Working together for Europe's young people, a call to action on youth unemployment».

Hovedfokuset på DER-møtet i slutten av juni 2013 var på ungdomsledighet, og det heter innledningsvis i konklusjonene fra møtet at DER er blitt enige om en omfattende tilnærming for å bekjempe arbeidsledigheten. I hovedsak presenteres imidlertid lite nytt:

- Ungdomsgarantien som innebærer at ungdom under 25 år innen fire måneder etter endt skolegang eller etter å ha blitt arbeidsledig skal motta et tilbud om sysselsetting, fortsatt utdanning eller lærlingplass
- Bruk av European Social Fund (ESF) til jobbskaping for ungdom
- Forberedelser til Ungdomssysselsettingsinitiativet, finansiell støtte til regioner med ungdomsledighet over 25 prosent
- Øke mobiliteten blant ungdom gjennom «Din første EURES-jobb»-programmet
- Lansering av høykvalitets lærlingplasser og «on the job-training» gjennom «Den europeiske alliansen for lærlingplasser» som skal lanseres i juli
- Det understrekes at partene i arbeidslivet må involveres i disse initiativene

Det vises til at mange arbeidsmarkedstiltak er gjennomført i medlemslandene, men at mer må gjøres. Og det gjøres klart at hovedansvaret for sysselsettingsspørsmålet ligger hos medlemslandene selv. Noen av tiltakene som skisseres tar opp igjen elementer i de landspesifikke anbefalingene fra Kommisjonen, blant annet behovet for å senke beskatningen på arbeid (skiftning fra skatt på arbeid til skatt på andre grunnlag), slik at kostnadene til blant annet lønn og arbeidsgiveravgift senkes. Dette er et problem i en rekke land, ikke minst i Belgia som fikk en klar anbefaling om å gå i retning av slik skatteendring.

Ungdomsledigheten er naturlig nok en gjenganger i internasjonale fora nå, og det er ikke overraskende at president Van Rompuy ville ha dette spørsmålet fremst på agendaen på DER-møtet i juni 2013. Imidlertid er tiltakene som foreslås nå ikke tilstrekkelige for å løse ungdomsledigheten.

Ungdomsledigheten er en del av den generelle arbeidsledigheten, og denne blir bare løst når sysselsettingen øker, og det vil først skje når den økonomiske veksten tar seg opp. For dette kreves en økonomisk politikk i stort som kan få opp veksten også på kort sikt. Arbeidsmarkedstiltak er viktige for å få til et velfungerende arbeidsmarked, men slike tiltak alene kan ikke fremskaffe sysselsettingsvekst.

Som det fremheves er det medlemslandene som i det alt vesentlige har virkemidlene til å få opp veksten og sysselsettingen. Problemet er at de landene som har størst arbeidsledighet og ungdomsledighet ikke har handlingsrom for en økonomisk politikk som på kort sikt kan øke veksten. Land som Hellas og Spania kan ikke drive ekspansiv økonomisk politikk, tvert imot må de bedre de offentlige budsjettene ved å redusere offentlige utgifter og øke skatter og dermed redusere privat kjøpekraft. Disse landene har heller ikke selv mulighet til å rydde opp i banksektoren som også er en viktig forutsetning for økonomisk vekst. Endelig er det en forutsetning for vekst at effektiviteten både i privat og offentlig sektor øker gjennom strukturtiltak, men det tar tid både før dette gjennomføres og før det får effekt.

### **5.3 Håndhevingsdirektivet (Posting)**

Europakommisjonen offentliggjorde mars 2012 forslag til et håndhevingsdirektiv for å styrke gjennomføringen av direktiv 96/71/EC om utsending av arbeidstakere i forbindelse med tilbud av tjenester over landegrensene. Kommisjonen foreslo tiltak for å sikre at utsendte arbeidstakere får de arbeidsvilkår de har krav på, for eksempel gjennom bedre kontrolltiltak. Kommisjonen foreslår videre at retten til kollektive kampmidler skal balanseres mot de økonomiske frihetene ved at de økonomiske frihetene ikke skal ha forrang framfor retten til kollektive kampmidler, og omvendt.

Friheten til å tilby tjenester innebærer at bedrifter kan tilby tjenester over landegrense, og bedriftene kan for dette formål midlertidig sende arbeidstakere til andre medlemsland. Direktivet om utsending av arbeidstakere (96/71/EC) har som formål å forene retten til å tilby tjenester over landegrensene med sikring av utsendte arbeidstakers rettigheter. Direktivet pålegger vertslandet å sikre at utsendte arbeidstakere omfattes av en kjerne av lovfestede arbeidsvilkår som gjelder arbeidsmiljø, arbeids- og hviletid, betalt ferie mv. Landene bestemmer selv nivået på disse rettighetene, inklusive definisjonen av nasjonal minstelønn og arbeidstakerbegrepet. Minstelønn må være forankret i lov, allmenngjort avtale, eller administrativ forordning, og kan også bygge på landsomfattende tariffavtaler som er allment gyldige og/eller inngått av de mest representative partene. Landene kan ut fra tvingende allmenne hensyn, også gjøre gjeldende andre arbeidsvilkår, og for utstasjonerte som er utleid fra vikarbyrå kan landene gjøre gjeldende hele sitt nasjonale lovverk om arbeidstakerrettigheter.

Bakgrunnen for Kommisjonens forslag om å styrke gjennomføringen av direktivet er at det er avdekket svakheter og mangler med hensyn til implementeringen av direktivet. Et eksempel er at utstasjonerte arbeidstakere mister sine rettigheter ved at oppdrag settes ut til underentreprenører. Dette er særlig et problem innenfor bygg- og anleggsbransjen.

Kommisjonens forslag omfatter:

- Definisjoner av utsending for lettere å kunne fastslå ansvar for verftsland og bedrifter som tilbyr tjenester i andre land
- Forslag om at vertsland på en enkel måte skal frambringe informasjon om arbeidsbetingelser slik at det blir enklere å vite hva som skal gjelde for utsendte arbeidstakere
- En uttømmende liste av kontrolltiltak

- Forslag om solidaransvar som innebærer at utsendte arbeidstakere kan rette lønnskrav mot hovedentreprenør dersom arbeidsgiveren (underentreprenøren) ikke betaler
- Styrking av kontroll og inspeksjon av bedrifter for å sikre at utsendingsdirektivet overholdes

### **Status**

Forslaget til håndhevingsdirektivet har siden det ble fremmet våren 2012 vært gjennomgått og diskutert i Europaparlamentet (EP) og i arbeidsgrupper som forbereder behandlingen i rådet for arbeidsministrene (EPSCO).

Arbeidskomiteen (EMPL-komiteen) i Europaparlamentet er hovedkomite for behandling av håndhevingsdirektivet, og Danuta Jazlowiecka er rapportør. Komiteen for det indre markedet med Emilie Turunen som rapportør er komite for uttalelse.

Det er særlig to forslag som det er betydelig uenighet om:

- Det ene er forslaget om at det skal være en uttømmende liste for nasjonale kontrolltiltak. Storbritannia og landene fra Øst- og Sentral- Europa støtter forslaget, mens medlemslandene i Vest- og Nord-Europa mener listen bør være åpen, det vil si at landene kan sette inn nye tiltak om det er behov for det. I sitt brev av juli 2012 til kommissær László Andor argumenterer tidligere arbeidsminister Hanne Bjurstrøm for at listen ikke bør være uttømmende, det må være mulig å utvikle nye kontrolltiltak som svar på nye utfordringer.
- Det andre er forslaget om solidaransvar som i forslaget er begrenset til bygg- og anleggsbransjen, og til ett ledd i kjeden av underentreprenører. Forslaget er formulert slik at medlemslandene kan ha mer omfattende løsninger for solidaransvar, som for eksempel Norge har. Uenigheten om forslaget knytter seg blant annet til om det er vidtrekkende nok, og det har også vært framført at forslaget kan virke konkurransevridende hvis det fører til at bare foretak som tilbyr tjenester over landegrensene omfattes av solidaransvar.

Rapportøren i arbeidskomiteen i Europaparlamentet avga sin rapport i november 2012, og det kom deretter flere hundre endringsforslag.

Det irske formannskapet har hatt som en sine prioriteringer å få til enighet om håndhevingsdirektivet i løpet av våren 2013.

I arbeidsgruppen som forbereder rådsmøtene for arbeidsministrene ble det oppnådd enighet om en rekke av artiklene i direktivet, for eksempel om bedre informasjon om rettigheter for utstasjonerte arbeidstakere og om bedre samarbeid mellom arbeidstilsynene i medlemslandene. Det har imidlertid i lang tid vært uenighet om de samme to artiklene som var omdiskutert i Europaparlamentet, nemlig artikkel 9 om nasjonale kontrolltiltak og artikkel 12 om solidaransvar. Situasjonen har lenge vært fastlåst og det irske formannskapet tok derfor initiativ til å heve diskusjonen av disse artiklene til COREPER i håp om at dette skulle føre til enighet. Direktivet ble diskutert i COREPER i mai og juni. Det var det irske formannskapets mål at man i arbeidsministtermøtet (EPSCO) 20. juni skulle oppnå enighet.

Etter møtet i COREPER i mai ble det klart at man ikke lyktes med å skape enighet. Det er særlig artikkel 9 som er problemet. Her er bildet det samme som det har vært i lang tid: avsenderlandene ønsker en lukket liste med nasjonale kontrolltiltak, mens mottakerlandene ønsker at listen skal være

åpen, det vil si at mottakerlandene står fritt til å innføre de tiltak som de finner nødvendige. Dette sammenfaller med den norske posisjonen. Det har foreligget et kompromissforslag som innebærer en lukket liste, men at den kan utvides med nye tiltak etter notifisering, eventuelt informasjon til Europakommisjonen. For mottakerlandene har det imidlertid vært uakseptabelt at nasjonale kontrolltiltak skal godkjennes av Kommisjonen.

Det har også vært mye diskusjon om artikkel 12 om solidaransvar, men posisjonene skal her være mindre fastlåste. I diskusjonene ses de to artiklene under ett, og en mulighet er at hvis man får enighet om artikkel 9, så vil artikkel 12 kunne utformes slik at det er opp til medlemslandene om de vil innføre/videreføre en ordning med solidaransvar, og om de ønsker å gå lenger enn det mer begrensede solidaransvaret som ligger i Kommisjonens forslag (avgrenset til bygg og anleggsbransjen og solidaransvar bare i ett ledd). En slik utforming av artikkel 12 passer bra for Norge som har en mer omfattende ordning med solidaransvar.

Også i Europaparlamentet har direktivforslaget som nevnt vært behandlet over lang tid. Saken ble diskutert i komiteen for sysselsetting og sosiale spørsmål (EMPL) i februar 2013 og deretter (etter mange utsettelse) i slutten av mai. Det skulle etter planen vært avstemming på møtet i mai, men på grunn av uenighet (også her særlig om artikkel 9 og 12) ble avstemmingen utsatt til 20. juni.

Gjennom avstemmingen i EMPL-komiteen 20. juni ble det blant annet enighet om:

- En sjekkliste for å avgjøre om utstasjonering er reell eller et forsøk på omgåelse av arbeidslover ved å etablere postboks-selskaper i land med svakere beskyttelse av arbeidsvilkår
- At medlemslandene kan utføre effektive kontrolltiltak i forhold til bedrifter med utstasjonerte arbeidstakere
- Solidaransvar som innebærer at ikke bare underkontraktører, men også selskapene bak kan holdes ansvarlige for manglene betalinger til sine ansatte
- Medlemslandene må sørge for at arbeidsrettighetene i landene er tilgjengelig på en enkel og oversiktlig måte

Det ble også gitt klarsignal for å starte forhandlinger med rådet for arbeidsministrene. Det litauiske formannskapet vil overta den videre behandling av håndhevingsdirektivet høsten 2013.

#### ***5.4 Direktivforslag om elektromagnetiske felt***

Direktivet for elektromagnetiske felt fra 2004 skulle opprinnelig iverksettes 30. april 2008. I 2006 ble Europakommisjonen informert om at det fra medisinsk side forelå store bekymringer angående gjennomføringen av direktivet. Bekymringene var særlig rettet mot ny viten om at direktivets grenseverdier for eksponering ville ha konsekvenser for bruk av MR-utstyr. På denne bakgrunn foreslo Kommisjonen endringer i direktivet, og å utsette fristen for gjennomføring av direktivet med fire år; til 30. april 2012.

Ifølge forslaget vil de viktigste endringene blant annet bestå i:

- Klarere definisjoner, særlig for hva som menes med «adverse health effects»
- Revidert system for grense- og referanseverdier, ulike dagens grenseverdier

- Introduksjon av indikatorer for å lette måling og beregning og for å gi retningslinjer for hvordan det skal tas høyde for målingsusikkerhet
- Nye retningslinjer som skal sikre enklere og mer effektiv risikovurdering for å sikre evaluering og begrense byrdene for små og mellomstore bedrifter
- Introduksjon av en begrenset fleksibilitet i form av et rammeverk for begrensede unntaksmuligheter for industrien
- Introduksjon av «rationale for medical surveillance»

### **Status**

Kommisjonen foreslo i januar 2012 å utsette iverksettingen av direktivet nok en gang til oktober 2013. Kommisjonen henviste til at direktivet berører et teknisk komplisert område og at det er svært ulike syn i saken. Direktivet ble behandlet i arbeidskomiteen i Europaparlamentet høsten 2012. Det forelå et stort antall endringsforslag i forhold til direktivforslaget, og det ble ikke oppnådd enighet høsten 2012.

Det irske formannskapet prioriterte å ferdigbehandle dette direktivet første halvår 2013. Det ble oppnådd enighet om direktivforslaget i Europaparlamentet i juni 2013. Rådet for arbeidsministrene har også sluttet seg til forslaget, og medlemslandene må implementere direktivet innen 1. juli 2016.

### **5.5 Tiltakspakke for sosiale investeringer – «A Social Investment Package for Growth and Cohesion»**

Hovedansvaret for fattigdoms- og sosialinkluderingspolitikken ligger hos medlemslandene. Gjennom 2012 fikk den sosiale dimensjonen i EU større fokus, ikke minst med hensyn til de sosiale konsekvensene av krisen og den høye arbeidsledigheten i EU. Den økte oppmerksomheten kommer klart til uttrykk i de politiske anbefalingene for 2013.

EU har i strategien for Europa 2020 satt et mål om å løfte minst 20 millioner mennesker i Europa ut av risiko for fattigdom innen 2020. For å bidra til å nå målet, ble flaggshipsinitiativet «Den europeiske plattformen mot fattigdom og sosial ekskludering: Et europeisk rammeverk for sosial og territorial samholdighet» opprettet.

Som følge av den økonomiske krisen i EU øker fattigdommen og mange – særlig unge mennesker – faller utenfor arbeidsmarkedet og samfunnet. Det er imidlertid store og økende forskjeller mellom medlemslandene med hensyn til arbeidsledighet, fattigdom og sosial ekskludering. Økt fattigdom og sosial ekskludering får store konsekvenser, ikke bare for de individer det rammer, men også for samfunnet som helhet som får økte kostnader og som mister verdifull arbeidskraft. Utstøting av arbeidskraft vil dermed gjøre det vanskelig å nå et annet av målene for Europa 2020 strategien, nemlig å øke sysselsettingsraten til 75 prosent. Fra 2013 og fremover vil den yrkesaktive delen av befolkningen i Europa for første gang reduseres, mens andelen eldre vil øke betydelig i årene fremover. Det er nå fire yrkesaktive per person over 65 år, mens det vil bli to yrkesaktive per person over 65 år i 2020. Redusert arbeidsledighet, fattigdom og sosial ekskludering er dermed avgjørende for å få til vekst i årene framover.

Europakommisjonen offentliggjorde februar 2013 en tiltakspakke for sosiale investeringer, «A Social Investment Package for Growth and Cohesion». Pakken inneholder forslag til medlemslandene om å modernisere og effektivisere velferdssystemene, herunder forslag for å redusere barnefattigdom.

Europakommisjonens pakke for sosiale investeringer fokuserer på:

- Sikre at sosiale systemer møter menneskers behov i kritiske faser av livet
- Forenkle og målrette sosialpolitikken for å skape adekvate og bærekraftige velferdsordninger
- Oppgradere inkluderingsstrategien i medlemslandene

Europakommisjonen viser til at det er forskjell i utbytte av velferdspolitikken mellom medlemslandene selv om budsjettene er de samme. Det er altså rom for å forbedre velferdsordninger uten å øke kostnadene. Kommisjonen er også opptatt av at bidrag fra privat sektor er nødvendig. Det gjelder familier, frivillige organisasjoner og foretak.

Pakken for sosiale investeringer inneholder også veiledning til hvordan en kan dra nytte av EUs ulike finansieringsordninger.

### ***5.6 Den Sosiale dimensjonen i den økonomiske og monetære unionen (EMU)***

På det møtet i Det europeiske råd (DER) 13. og 14. desember 2012 ble det enighet om å styrke den sosiale dimensjonen i den økonomiske og monetære unionen (EMU), og at rådspresident Herman van Rompuy skulle presentere mulige tiltak på DER-møtet i juni 2013. På denne bakgrunn deltok president Herman van Rompuy for første gang i et arbeidsministtermøte i februar 2013 og innledet om den sosiale dimensjonen i EMU. Tiltakene inklusiv fremdriftsplan skal blant annet omfatte sosiale aspekter av EMU (herunder den sosiale dialogen) og solidaritetsmekanismer knyttet til kontrakter for vekst og konkurranseevne.

Van Rompuy innledet om behovet for sterkere integrasjon mellom medlemslandene. Kommissær László Andor innledet deretter med å understreke at den sosiale dimensjonen er viktig ikke bare av økonomiske grunner, men også som forutsetning for bærekraftige samfunn med legitimitet i befolkningen.

Deretter presenterte den tyske arbeidsministeren Ursula von der Leyden og den franske arbeidsministeren Michel Sapin et felles uoffisielt notat med forslag til hvordan den sosiale dimensjonen i Europa kan styrkes. I notatet heter det blant annet at Europa bare kan komme ut av den nåværende krisen hvis den sosiale dimensjonen i den økonomiske og monetære unionen blir styrket. I notatet foreslås fire fokusområder:

- Tiltak for å redusere ungdomsledigheten, blant annet ved innføring av ungdomsgarantien og ved å mobilisere bedrifter og fagforeninger for økt sysselsetting av ungdom
- Tiltak for å sikre arbeidsplasser som følge av restruktureringer i arbeidsmarkedet, herunder programmer for opplæring og nyorientering av arbeidstakere, økt finansiell støtte til små og mellomstore bedrifter og støtte til oppstart av fremtidsrettede bedrifter
- Initiativ for sikring av arbeidstakeres rettigheter, ved å sikre arbeidstakeres karriereveier og ved fastsetting av minstelønninger
- Styrking av den sosiale dimensjonen i den økonomiske og monetære unionen, ved regelmessig samarbeid mellom EPSCO og partene i arbeidslivet og ved å styrke rollen til arbeids- og sosialministrene i det europeiske semesteret

I den etterfølgende debatten var det ulike syn på hvor mye av arbeidsmarkedspolitikken og sosialpolitikken som skulle legges til EU sentralt i forhold til hvor mye som skulle bestemmes av

medlemslandene selv. Men det var enighet om å innføre målstyring (scorecard) for arbeids- og sosialpolitikken som en del av det europeiske semesteret. Formålet er å sikre at hensyn til arbeidsmarkedet og sosialpolitikken blir godt ivaretatt i det europeiske semesteret.

På møtet i det europeiske rådet i juni 2013 ble det enighet om at den sosiale dimensjonen av den økonomiske og monetære unionen skulle styrkes. Det ble pekt på behovet for bedre overvåking av den sosiale utviklingen, herunder forbindelsen til utviklingen i arbeidsmarkedet. Det var videre enighet om at de sosiale partenes rolle må styrkes, særlig på nasjonalt nivå.